

Cultura

Creix la biodiversitat de l'ecosistema editorial

El nou XUP-XUP de l'edició en català

El fenomen de les microeditorials literàries esclata amb força en plena crisi econòmica

XAVI AYÉN
Barcelona

Com bolets després de la pluja, des de fa poc més d'un any, no paren de sortir noves microeditorials -plop!- que, en el seu catàleg, inclouen -totalment o parcial- títols en català: Edicions del Periscopi, Males Herbes, Raig Verd, Còmplices... són les puntes de llança d'un fenomen que se suma a d'altres -una mica- més veteranes, com Adesiara o LaBreu i fins i tot a algunes molt més antigues, com Minúscula. Libros del Asteroide o Meteora, que alternen els títols en català i castellà.

Hem fet seure en una taula -en una cuidada atmosfera de cafè literari- alguns d'aquests editors emergents. La gran majoria publiquen traduccions perquè, asseguren, hi ha enormes buits -tant en clàssics com en novetats- que les editorials grans no omplen. L'ecosistema editorial en català té tres nivells, segons el tamany. Primer, hi ha els grans grups, sobretot el gegant Planeta/62 -que inclou Edicions 62, Columna, Empúries, Proa...- però també Rosa dels Vents (Rançom House) i La Magrana (RBA). Dels deu llibres de ficció més venuts que publicava ahir el suplement *Cultura/s*, nou perta-

"És per vendre-ho a un museu?"

■ **L'atenció preferent a les traduccions no vol dir que algunes microeditorials no apostin per mantenir una línia d'autors catalans. És el cas de Periscopi, que el 5 de novembre traurà *Cada color d'un riu* de Manel de la Rosa, o de Males Herbes, que publicarà també al novembre una novel·la de Víctor Nubla i un recull de contes descatalogat de Miquel Àngel Riera. A més, "reivindiquem -explica Mas, de Males Herbes- la qualitat de la literatura no realista. Hi ha una tradició crítica que la menysprea, el mateix Joan Peruchó tenia problemes per escriure sobre vampirs del XIX".**

Planes explica anècdotes com que "hem après a plorar als agents nord-americans: els confessem que esperem vendre 500 exemplars i ens miren estranyats: 'És per vendre-ho a un museu?'".

nyen a aquests grans peixos editorials. La classe mitjana només era representada per un títol de Quaderns Crema; dins d'aquest grup, hi inclouríem també segells com La Campana, 1984, Angle o Ara.

La novetat és la irrupció de les microeditorials. Que aposten, sobretot, per les traduccions d'autors de pes. Edicions del Periscopi ha debutat amb *Terra de caimans*, de la nord-americana Karen Russell, finalista del Pulitzer (en castellà l'edita Tusquets). L'editor, Aniol Rafel, explica que, un dia, va tenir una epifania llegint la novel·la *Els jugadors de whist*, de Vicenç Pagès: "Un personatge hi diu: 'Com pot ser que ningú no hagi traduït Foster Wallace al català?'". I, clar, un dels propers títols seus serà *L'escombra del sistema*, de David Foster Wallace, o també un del portuguès Gonçalo Tavares.

Jordi Iglesias, de Còmplices -segell que, com Días Contados, alterna els dos idiomes- diu que "nosaltres optem per autors alemanys o anglosaxons, per inèdits en espanyol, i en català fem contemporanis ja considerats clàssics però que encara no s'havien traduït tot i que ja existien en castellà", com ara *A la Patagònia* de Bruce Chatwin.

Males Herbes acaba de debutar amb la intenció de parlar atenció a la bona narrativa de gènere -ciència ficció, terror, sátira-

amb *Bressol de gat* de Kurt Vonnegut, un autor de culte. Ramon Mas creu que la clau és que "les grans editorials ja no es poden permetre vendre només 500 còpies, és un drama per a ells... però per a nosaltres no".

A què es deu l'actual boom de les editorials petites? Rafel diu que "quan, a mitjans dels 2000, es va donar el de les editorials independents en castellà -Asteroi-

de, Alpha Decay, Melusina, Blackie Books...- tenia molt clar que tard o d'hora passaria alguna cosa semblant en català". Laura Huerga, de Raig Verd, assenyala que la clau és "optar per productes per a lectors exigents". Ella acaba de guanyar el premi Llibreter, amb *A dalt tot està tranquil*, de l'holandès Gerbrand Bakker, fins ara l'èxit en vendes més notable d'aquests nous segells.

#tuitsdecultura

Sí, però no; no, però sí. Ni tan sols quan li linxen una eurodiputada el PSC sap què ha de dir. La confusió elevada a la màxima potència.

@ernestfolch
Ernest Folch, editor

Paradojas de las movilizaciones en el congreso: indignarse si acaban a hostias, decepcionarse por lo contrario.

@Sebastia_Jovani
Sebastià Jovani, escriptor

Amin Maalouf, al @cececebe: "La culture n'est pas un luxe. C'est elle qui indique la voie à suivre". Olé!

@juditcarrera
Judith Carrera, coordinadora CCCB

No respondo en LinkedIn (perdón) porque no estoy ahí, estuve 12 mins y me arrepentí pero, como en la mafia, no hay manera de librarse.

@jolerescritor
Jordi Soler, escriptor

XAVIER CERVERA

Tots estan creant la imatge de la seva marca, i no es poden permetre errors. "Un autor bo amb una novetat fluixa no ens interessa -diu Rafel-, ara no em poden associar amb un llibre mediocre". Miquel Planes assegura que "la identitat és clau, i els deu primers llibres són bàsics".

Tot i les dimensions reduïdes del mercat -normalment venen entre 500 i 2.000 exemplars per

títol- no tenen cap ajut públic, més enllà dels suports concrets a algunes traduccions, als quals moltes vegades tampoc no poden optar perquè, com recorda Ramon Girbau, de Días Contados, "si tens poca estructura, demanar un ajut és una carrera d'obstacles condemnada al fracàs, amb uns requisits que només poden complir editorials més grans, que tenen contractes sig-

El futur

D'esquerra a dreta, els editors Aniol Rafel (Edicions del Periscopi), que publicarà properament David Foster Wallace per primer cop en català; Jordi Iglesias (Còmplices), que edita Bruce

Chatwin; Miquel Planes i Ramon Mas (Males Herbes), que debuten amb Kurt Vonnegut; i Ramon Girbau, responsable dels diaris de Julien Green, reunits per aquest diari a una cafeteria del centre de Barcelona

nats dos anys abans i planificacions a llarg termini". Això sí, el respecte a la feina del traductor és màxim, i tots en publiquen el nom a la coberta.

Una altra característica -com succeeix amb les cosines castellanes- és la cura que tenen del disseny i la impressió. Els llibres són sovint més macos, com a objectes, que els dels grans grups. "Ens agrada el llibre físic -resumeix Iglesias-, el tacte, la textura, el color i l'olor". Molt pocs fan llibres electrònics i expliquen aquesta aparent paradoxa -que els editors joves i moderns es decanten per la versió més clàssica de l'edició- comparant-la amb la predilecció dels discjòqueis i connoisseurs musicals pel vinil.

La clau per sobreviure en aquest microhàbitat és, sovint, que les llibreries independents col·loquin bé els productes. Girbau ho té clar: "Ho venem pràcticament tot a La Central i Laie. Si el llibre et llegeix i li agrada et col·loca en un lloc visible. I si t'hi manté tres mesos, ja has aconseguit que et quadrin els números. A nosaltres, com que no tenim distribuïdor, les grans superfícies, com ara la Fnac, ni ens reben. Produir un llibre no és complicat, el difícil és vendre'l".

La majoria de les seues són el pis d'un dels socis, i les plantilles són inexistent o molt reduïdes -la majoria tenen altres feines per viure-hi-. Com diu Miquel Adam (de la veterana LaBreu, nascuda el 2006 "el boom de les micros en castellà ha estat la inspiració, però la realitat del mercat és molt diferent, nosaltres no podem guanyar-nos la vida fent això, m'explico? El mercat editorial tendeix al monopoli i que s'hi obrin esclatxes és una grandiosa notícia, tot i que el moment econòmic és delicat i tinc dubtes sobre la supervivència de molts d'aquests segells".

Adam diu, sobre les esclatxes, que "es dona una gran disfunció en la poesia catalana perquè molts poetes bons s'han quedat fora del circuit de la poesia publicada. I una arma dels petits és que el nostre tamany ens permet cuidar molt els llibres. Hi ha poetes que tenen descatalogats els llibres amb grans grups però els nostres no. I organitzem, per exemple, recitals... Són coses que

ells acaben valorant, aquest tracte més personalitzat, com d'editor d'abans".

Gemma Martínez, de Pendragón, té clar que "l'espai dels petits és el d'allò minoritari, com la bona literatura o, per exemple, una llengua com el català. El més normal del món és que la gent vulgui llibres també en el seu idioma. Però les grans editorials aposten per les coses comercials. Resultat: som les petites les que estem fent el paper tan important per a un país de l'edició cultural".

Als llocs on la distribució tradicional per furgoneta no permet fer portar aquests llibres -per manca de rendibilitat-, la venda

CONCENTRACIÓ

Dels deu llibres de ficció en català més venuts, nou són de segells de grans grups

FOSTER WALLACE, VONNEGUT... "Hi ha molts autors no traduïts al català, actuals i clàssics", diuen els microeditors

EL LLIBRE, COM EL VINIL

Cuiden molt la impressió i el disseny, i gairebé no fan e-books

per internet -a portals com La-central.com o Laie.es- s'imposa com a una via eficaç, tot i que Girbau diu que "el dia que una llibreria de Valls em demani exemplars, els hi aniria a portar jo mateix amb el meu cotxe".

Algú apunta que, de la mateixa manera que hi ha un públic per al consum responsable, o per a les verdures ecològiques, caldria estimular el consumidor cultural que, mirant per la diversitat de l'ecosistema editorial, comprés de tant en tant algun llibre que li agradés d'aquests segells. "Ja comença a passar", diu un. "A mi hi ha llibreters que m'ho diuen: 'Hem d'ajudar-vos, no pot ser que el 80% sigui d'un sol grup'".